

правового регулювання сурогатного материнства. Доцільним кроком є запровадження мораторію на комерційне сурогатне материнство до моменту розробки етичних стандартів, що гарантуватимуть захист прав усіх учасників, особливо сурогатних матерів та дітей. Альтернативним шляхом реалізації права на батьківство може стати розвиток інституту усиновлення, що відповідає як правам дитини, так і потребам суспільства у справедливому балансі інтересів. Оскільки захист репродуктивних прав не повинен зводитися лише до задоволення бажання мати дитину – він має відбуватися у межах цілісної концепції прав людини, з урахуванням гідності, свободи та недоторканності кожної особи.

1. Nalyvaiko L., Pryputen D., Verba I., Lebedieva Y., Chepik-Trehubenko O. The European Convention on Human Rights and the Practice of the ECtHR in the Field of Gestational Surrogacy. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2023. Vol. 6. No. 2. S. 206–2019. URL: <https://doi.org/10.33327/ajee-18-6.2-n000203>

2. Lamberton E. Lessons from Ukraine: Shifting International Surrogacy Policy to Protect Women and Children. *Journal of Public and International Affairs*. URL: <https://jpia.princeton.edu/news/lessons-ukraine-shifting-international-surrogacy-policy-protect-women-and-children>

3. Report of the Special Rapporteur on the Sale and Sexual Exploitation of Children, including Child Prostitution, Child Pornography and Other Child Sexual Abuse Material : note / by the Secretariat. United Nations and Human Rights Council, 2018. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/1473378?v=pdf>

4. European Parliament resolution of 17 December 2015 on the Annual Report on Human Rights and Democracy in the World 2014 and the European Union's policy on the matter: no. 2015/2229(INI). URL: [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0470\\_EN.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2015-0470_EN.html)

**Олена Лопасва**

старший викладач кафедри

вогневої підготовки

Дніпровського державного

університету внутрішніх справ

## **ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ**

У сучасних умовах забезпечення громадського порядку та безпеки людей і громадян є одним із ключових завдань, що ставлять перед собою правоохоронні органи України. Застосування (використання) вогнепальної зброї поліцейськими є крайнім та досить небезпечним для людей та самого поліцейського заходом, який потребує чіткої правової регламентації та

відповідальності. Водночас швидкий розвиток правової системи України та реформи правоохоронної сфери вимагають вдосконалення нормативно-правового забезпечення, що регулює порядок, правила і межі застосування вогнепальної зброї. У цій роботі розглянемо сучасний стан законодавства в цій сфері, окреслено проблемні аспекти його реалізації та запропоновано перспективні напрями реформування для забезпечення балансу між правами громадян і необхідністю ефективного виконання поліцейських функцій, а також покладених на поліцію повноважень.

Україна на даний момент розвитку своєї державності переживає досить важкі часи, що пов'язане з повномасштабним вторгненням, яке продовжує наростати. Це все більше викликає внутрішнє занепокоєння населення України та створює сприятливі умови для розвитку злочинності. Розбої, грабежі, крадіжки, грубе порушення громадського порядку, масові заворушення, хуліганство та багато інших правопорушень розпочали все більше вчинятись під час війни. Приріст цих правопорушень можемо побачити з кожним роком все більший і більший. В цих умовах актуальним питанням постає застосування вогнепальної зброї поліцейським для встановлення внутрішньої безпеки суспільства та держави [1, с. 110].

Визначення щодо застосування вогнепальної зброї немає на законодавчому рівні, але науковці все ж дають певні пояснення щодо цього, і в загальному можна сказати, що застосування вогнепальної зброї – це один з найсуворіших заходів примусу, що передбачає припинення протиправних дій в порядку та згідно з правилами, що передбачено законодавством.

Потрібно також зазначити, що поліцейський не несе кримінальної або дисциплінарної відповідальності, якщо його дії відповідають чинному законодавству та в його діях не має складу правопорушення. Це ж відноситься й до застосування вогнепальної зброї, адже ми можемо побачити, що на сьогодні існує багато випадків, коли до поліцейських застосовуються заходи дисциплінарного та кримінального впливу за незаконне поводження з вогнепальною зброєю, перевищення своїх службових повноважень, визначених Законом України «Про Національну поліцію», а також неправомірне застосування вогнепальної зброї [2].

Законодавство та науковці зазначають, що для застосування вогнепальної зброї поліцейським необхідна наявність правової та фактичної підстав. Щоб до кінця розібратися в цьому питанні, потрібно дати визначення цим двом поняттям, хоча їх також законодавство не дає, але все ж практичні працівники та науковці визначають їх так, що: правова підстава – це наявність в діях особи складу правопорушення, а фактична підстава – це необхідність припинення або відвернення правопорушення (протиправних дій) із застосуванням вогнепальної зброї, якщо інші засоби й методи не будуть не ефективними [3, 4, с. 446].

На сьогодні Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 року № 580 встановлює підстави для застосування вогнепальної зброї, а саме

статті 42, 43 та 46 цього Закону [2]. Для успішного виконання завдань, поставлених перед поліцейськими в умовах війни, їхні нові обов'язки повинні відповідати найголовнішому принципу – кореспондуватися з новими правами. Доволі важливою є та обставина, що відповідне розширення компетенції поліцейських при введенні воєнного стану має місце в системі заходів примусу [5, с. 378].

Законне застосування вогнепальної зброї потребує ретельної підготовки та залежить від фізичних, психологічних та інших важливих аспектів, що мають не аби який вплив на її застосування. Патрульні поліцейські – це обличчя усієї Національної поліції і їхня підготовка повинна бути на достатньому рівні. На сьогодні це є проблемою, оскільки патрульні поліцейські дуже швидко навчаються та навіть не встигають засвоїти ази. Це призводить до нещасних та надзвичайних випадків, що пов'язані не тільки із застосуванням вогнепальної зброї, а й з іншими аспектами, що необхідні патрульним поліцейським[3].

Отже, дослідження правових аспектів застосування вогнепальної зброї поліцейськими в Україні дозволить виявити низку важливих проблем, які потребують негайного вирішення. Аналіз чинного законодавства свідчить, що, незважаючи на наявність базових нормативно-правових актів, регулювання застосування вогнепальної зброї має фрагментарний характер та не завжди відповідає сучасним викликам і міжнародним стандартам. Згідно з нашими, вище зазначеними роздумами, можна виокремити деякі недостатки: недостатня конкретизація умов і меж застосування вогнепальної зброї в екстремальних умовах та недосконалу систему підготовки поліцейських у контексті професійного застосування (використання) зброї.

Перспективи реформування полягають у гармонізації національного законодавства із міжнародними стандартами, розробці чітких процедур застосування вогнепальної зброї та посиленні навчальних програм для правоохоронців. Реформа у цій сфері сприятиме підвищенню ефективності діяльності поліції, захисту прав громадян та зміцненню суспільної довіри до правоохоронних органів.

1. Зеленський Є. С., Кусайко Ю. Запобігання поліцією злочинам, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї *Організаційно-правове забезпечення підрозділів превентивної діяльності Національної поліції* : матеріали регіон. кругл. столу (м. Дніпро, 19 червня 2020 року). Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 109–112. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/5671>

2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 року № 580. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

3. Комісаров О. Г. Тактико-спеціальна підготовка : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2017. 277 с.

4. Лопасєва О. М. Психологічний аспект вогневої підготовки як складова професійної підготовки поліцейського *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів* : матеріали Міжнар. науково-практ. конф. (м. Дніпро, 25 лютого 2022 р.). Дніпро : ДДУВС, 2022. С. 446–447.

5. Казначеев Д. Г., Лопатова О. М. Правові аспекти діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану крізь призму необхідності якісної професійної підготовки *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 2 (123). С. 376–381. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/12031>

**Любов Тимошенко**

викладач кафедри теорії права  
та кримінально-процесуальної діяльності  
Національної академії Державної  
прикордонної служби України  
ім. Б. Хмельницького

## **ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ ДОГОВОРІВ РЕНТИ В УКРАЇНІ**

Проблема відсутності судової практики у вирішенні спорів, пов'язаних з укладанням та виконанням договорів ренти, стає актуальною в сучасному правовому середовищі. Хоч в Україні немає прецедентного права, проте поява значної кількості судових рішень допомогла б працівникам правничої сфери зрозуміти трактування законодавчих приписів і допомагати особам з оформленням такого виду договорів.

Аналіз судових рішень із сайту Єдиного державного реєстру судових рішень наочно показує низький рівень обізнаності громадян в аспектах цього виду договору, а також відображає недостатню кількість судових врегулювань цього питання [10].

Насамперед варто розглянути причини, що призводять до відсутності судової практики у вирішенні спорів:

- у випадку, коли у правовій сфері виникають нові аспекти або проблеми, судова практика може бути відсутньою через відсутність чітких правових позицій;
- деякі галузі права можуть не отримувати достатньої уваги з боку судів або юристів, що призводить до відсутності розвиненої судової практики;
- деякі правові питання можуть бути настільки складними або специфічними, що судова практика ще не сформувалася через відсутність достатньої кількості судових рішень.

Відсутність судової практики у вирішенні спорів може мати такі негативні наслідки:

- сторони спору можуть бути ускладнені в прогнозуванні результату справи, оскільки вони не мають належних прикладів судової практики;
- відсутність чітких правових позицій може призвести до ризику порушення законодавства або неправомірного поведінки сторін.